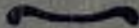

Intru amintirea

profesorului

BCU Cluj / Central University Library Cluj
AUREL P. BOTA

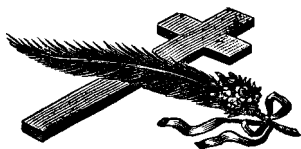
† 5 Decembrie 1905.

BLAJ, 1905.

Tipografia Semin. Arhidiecezan.

Prețul 80 fileri.

Intru amintirea

profesorului

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AUREL P. BOTA

† 5 Decembrie 1905.

BLAJ, 1905.

Tipografia Semin. Arhidiecezan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ.

În graba condeiului am scris, pe seama *Foaiei scolastice*, aceste puține sire dintr'o viață nobilă și muncită.

Dar ca prietin și coleg de odată al dascălului ce nu mai este, cu atâta nu îmi socot datorința împlinită, ci cu alt privilegiu, în *Cartea dascălilor din Blaj*, carea neconținut să clădește în materialul său de atâtea vieți dispărute fără nici o amintire, ca a celor mai simpli muritori, voiu reveni din nou, și cu mai multe, asupra acestui înaintea tuturor cinstit și vrednic nume.

Aurel P. Bota, pe care cu atâta jale sinceră l'au petrecut prietini săi la locul său de vecinică odihnă, a fost,

dintre cei șapte copii, fiul cel mai mare al unei familii inteligente din puternica comună românească Șard, de pe teritoriul comitatului Albei-Inferioare. Pe mamă-sa, Maria Popa din Teuș, o femeie împodobită cu celea mai alese însușiri de inteligență și căsnicie, o pierdù abia acum câțiva ani. Iar tatăl său Nicolau Pop Bota, odată avocat harnic și vicenotar cuminte al comitatului Bistrița-Năsăud, mai trăiește și azi la fiul său Enea, preotul Șardului, și bate drumul moșneagului de 83 ani.

S-a născut la 18 Noemvrie 1860, dar nu multă vreme a respirat aerul Munților lui Iancu, căci părinții să mută încurând într'un alt colț de țară, nu mai puțin românesc și pitoresc nici acesta, decât partea de raiu a locului natal. — în țara grănițerilor năsăudeni, unde a petrecut o mare parte din anii tinerețelor și a mântuit mai bine de jumătate din anii de studii.

Clasele elementare, și anume cea dintâie și de-a doaua, le-a făcut la Sașii din Bistrița, când pune prima temelie

la cunoașterea deplină a limbei germane.

De aici intră în „școala normală principală română gr. catolică“ din Năsăud, unde la 1871 și 1872 absoalvă cu note „foarte bune“ clasa III și IV sub conducerea învățătorilor Teodor Rotariu și Cozma Anca. Cest din urmă nu numai dascăl și director iscusit al școalei, ci și bun scriitor totodată în știința carierei sale, precum mărturisește îndeajuns *Magazinul pedagogic* redactat între anii 1867—69 de el și profesorul Maxim Pop.

Tot în Năsăud a mântuit și din cursul gimnazial pe cea dintâiu șase clase între anii 1872/3—1877/8, fiind din clasă în clasă unul dintre cei dintâi în locațiune, astfel în clasa I între 43 studenți examinați a fost al 4-lea, în a II între 38 al 2-lea, în a III între 24 al 4-lea, în a IV între 21 al 5-lea în a V între 19 al 3-lea, în a VI nu mai are numărul locațiunei, dar rămâne încă tot la clasă studentului eminent. Pe testimoanele dela acest gimnaziu iscă-

lesc profesorii Ioan Ciorceriu, Florian Moțoc, Beniamin Hangea, Leon Pavelea, Gavril Scridon, Dr. Ioan Mălaiu, Maxim Pop, și directorii Dr. Ioan M. Lazar și Dr. Paul Tanco. Dar de nici unul din ei nu făcea amintire în afară de Maxim Pop și Dr. Tanco, despre cari să respica întotdeauna cu mult respect, dar la cel dintâiu numai supt raportul științei ce-l împodobia.

Celea din urmă doauă clase gimnaziale le face la Blaj între 1878/9—1879/80, având profesori, pe cum apare din Testimoniile sale¹⁾, pe Ioan M. Moldovan, prepozitul de azi al capitlului metropolitan, pe Iosif Hossu, actualul director al gimnaziului, apoi pe Ioan German și Niculae Popescu, azi amândoi penzionari, și pe Silvestru Nestor, iar dintre cei-ce nu mai sunt pe Petru Uilăcan, fostul protopop dela Reghin, și pe învățatul Dr. Alesandru Grama, mai târziu canonic metropolitan și scriitor bisericesc de mare nume²⁾, pe care din

¹⁾ Atunci toți profesorii iscăleau, în fiecare clasă, testimoniile.

²⁾ Cf. Dr. Aug. Bunea, Discursuri, Autonomia bisericească, diverse. Blaj 1903, pag. 42 și urm.

urmă nu odată îl pomenea cu însuflețire nespūsă pentru largile sale cunoștințe și pentru graiul său măiestru.

Aici încă, era între cei aleși, așa mărturisesc tovarășii de învățatură și dascălii pe cari i-am întrebat. Directorul gimnaziului își mai reamintește încă bine, și cu amănunte, pe frumosul, modestul și talentatul său discipul de odinioară. Iar programele gimnaziului ne spun că în clasă VII dintre 30 conșcolari examinați era al 7-lea eminent¹⁾, și în cea următoare între 26 studenți ordinari și 8 eminenti, el obținū numărul patru din locațiune²⁾, iar la maturitate eși cel dintâiu „deplin matur“, lăsând numai trei înaintea sa „deplin maturi“ cu prestațiune „laudabilă“, pe Izidor Marcu, Alexandru Pop și Ioan Sonea³⁾, azi cel dintâiu canonic metropolitan în Blaj, al doilea medic tot aici, și al treilea preot în Reteag, comitatul Solnoc-Doboca.

¹⁾ Programa gimnaziului superior din Blaj pe anul 1878/9, pag. 82.

²⁾ Programa gimnaziului din Blaj pe 1879/80, pag. 68.

³⁾ Ibidem pag. 69.

După absolvarea studiilor gimnaziale fu trimis de către Mitropolitul Dr. Ioan Vancea în seminarul central din Budapesta, unde în anul 1884 a terminat cu succes și studiile teologice.¹⁾

Rentors acasă. în primăvara anului următor, la 1-a Maiu 1885 fu numit cancelist metropolitan²⁾. în care calitate a stat 5 ani de-a rândul, până când în 14 Ianuarie 1890 fu constituit de revizor archidiecezan.³⁾

La 8 Iunie 1891 să stinge din viață un harnic profesor de la institutul preparandial. Era Petru Solomon, care, după o slujbă cinstită de 24 ani pe terenul instrucției românești, să mutase la cea vecinice.⁴⁾ Catedra vacantă să oferi atunci tinarului și la Metropolit bine aprețiatului revizor archidiecezan, care încă în 27 a aceleiași luni să întărește ca suplent, cu decret, în noua sa funcțiune.⁵⁾

¹⁾ Sematizmul Archidiecezei gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, pe anul 1900, pag. 682.

²⁾ Ibidem pag. 693.

³⁾ Decretul din 14 Ianuar 1890 Nro. 138.

⁴⁾ Programa gimnaziului din Blaj pe 1890/91, pag. 71.

⁵⁾ Decretul din 29 Iunie 1891 Nr. 2265.

În același timp însă el primește și însărcinarea de a depune cenzura de profesor ordinar prescrisă de Regulamentul afacerilor instrucțiunii la institutele de învățământ din loc dat de Conzistor încă la 1872. Conform obligării ce i s-a făcută în decretul de numire, el în cursul unui an a și depus cenzura de profesor din complexul (grupa) obiectelor prescrise pentru institutele preparandiali, cu rezultatul „distinct”¹⁾, și pe baza aceasta Conzistorul în 16 Iuliu 1892 l'a numit profesor ordinar în catedra amintită²⁾.

Ca profesor, îndată la început, fu expus unor greutăți, ce erau greu de suportat. În celea trei cursuri el trebuia să propună matematica, geometria, geografia, istoria patriei, istoria universală, istoria naturală, fizica, economia, desenul și caligrafia³⁾, din cari să cerea zi de zi o pregătire minuțioasă, ce ener-

¹⁾ Certificatul dat de comisiunea cenzurătoare, în 9 Iuliu 1892 Nr. 237.

²⁾ Decretul din 16 Iuliu 1892 Nr. 2719.

³⁾ Programa gimnaziului din Blaj pe 1891/2, pag. 68.

vează și mistuește pe nevăzute sufletul și trupul.

Mici inlesniri i-să făcuseră abia la patru ani, când venise la institut. cel ce scrie acestea triste șire. Cu ceva mai înainte i-se luă economia, iar prin mine la 1895, să mântui de geografie, de istoria patriei și istoria universală.

Era însă prea târziu, o crudă boală de nervi și de stomac îl istovise. Când mai întâiu l'am văzut, acum sunt zece ani, era încă plin și vânjos. Îmi plăcea de corpul lui înalt și bine proporționat, de fața lui regulată și plină de demnitate, de ochii lui deștepți și pătrunzători. Dar cei ce-l cunoșteau mai de mult, știau să-mi spună, că nu mai e cel de altădată. În familie văzui o fotografie a lui, cu câțiva ani mai veche, era un ideal de frumuseță bărbătească: ea reprezenta o figură antică, pe care nu o poți întâlni în toate zilele. Tocmai însă contrastul dintre fotografia aceasta și dintre originalul real cu câțiva ani în urmă, glăsua mai puternic decât ori și ce despre veștezirea lui continuă.

Noi vedeam aceasta, și o vedea și el. Din când în când să tânguia de indispoziție, de ameteți, de dureri de stomac, de-o istovire sufletească și trupească, dar să stăpânea. Lumea vedea în el un om domolit, prietinii însă, o ființă suferindă, calmată și întărită prin durere, care în butul tuturor suferințelor iubește mult viața. Căci doară pentru asta să abțină, și ducea un traiu greu, stângenic, în formă și belșug. prin multele sfaturi medicale de-aci și din străinătate. Pentru acest dor de însănătoșare crucea el zi de zi banul ce-l îngăduia mizeria dascălului din Blaj, ca în lunile de vară, când era mai istovit, să-și poată repara sănătatea sdruncinată nu pe căi piezișe, ci în munca jertfită pe altarul dragostei de neam.

Decând l'am cunoscut, în fiecare vară petrecea la băile din Karlsbad, care-i făceau bine, iar toamna lua, de obicei, concediu pentru timpul strugurilor, căci și cura de struguri să dovedise folositoare organismului stricat. Ceealaltă parte din an o petrecea mereu

la brazda sa, muncind din răspuțeri, și îndeplinind lucruri, ce nu era chiar silit să le facă.

Precum în anii mai buni făcea slujbă de secretar al Reuniunii femeilor române, întocmai și acum, în zile de suferințe, el primi să fie cassarul Reuniunii învățătorilor gr. catolici din Archidieceză, care sarcină împreunată cu multă greutate, neplăcere și răspundere, a purtat-o nu mai puțin decât șapte ani, dela înființarea reuniunii adecă, și până la adunarea generală de astă toamnă.

Asemenea primi să conducă și Internatul preparandial, cel mai tinăr între toate institutele de creștere din Blaj, care pe umerii și cu jertfele sufletesti și materiale a celui ce scrie schița s'a ridicat dela 1897 până la 1900, și care supt conducerea fericitului meu coleg s'a dezvoltat mai departe din toamna anului 1901 până la moarte.

Diligința, zelul și activitatea ce a desfășurat în împlinirea oficiilor, ce le purta, în anii din urmă i-a adus o nouă distingere, când Conzistorul în 24 Nov.

1903 l'a denumit membru al comisiunii scolastice orchidiecezane, ca să-i deschidă un cerc mai mare de activitate

Aurel P. Bota merita distingerea, căci era la locul său în toate, cu munca, și mai ales cu priceperea sa ce nu o afli în toate zilele. Dar în mijlocul slujbelor ce avea, sănătatea sa mereu să măcina, și căderea mergea atât de repede, cât nu puteai crede. Prin Iuliu 1905 și-a operat o mână în spitalul dela Sighișoara. De ani de zile avea la mâna stângă o mică inflamație, dar nu-l durea și nu-i da, prin urmare, nici o importanță. Dar lucrul era primejdios, mai primejdios de cum să credea, căci preste câteva luni, prin Septemvre. alergă din nou la renumitul oporateur Dr. Oberth. De data aceasta însă plecà cu lacrimile în ochi, și pe toți cari știam, ne furase câte o lacrimă de jale și o stranie simțire. S'a făcut și a doua operație, care însă era amputarea mânei întregi. Mâna stângă rămase, din umăr, la Sighișoara, dar nici cu acest preț nu s'a mântuit. Catastrofa să desfășurà mai departe.

Nu e mirare, dacă toți elevii îl iubeau, căci și el îi iubea pe toți, ca un adevărat părinte.

Prelegerile sale limpezi, la cari am asistat, erau de model.

În conferințe părerile sale apăsau, și le primeam întocmai.

Ca profesor, în general, era omul datorinței, așa cum nu mulți alții, și dacă în punctualitatea frecventărei, lăsă și de dorit, aceasta venea mai mult din lipsa sănătății.

Cât de mult pătrundea în sufletul elevilor săi, ne dovedește singur faptul, că pe elevul său Ganea, azi asculțătorul conservatorului din București, pe care atâția alții mai chemați de al ajutora în drumul său de înălțare, nu l'au recunoscut, el singur îl patrona și însuflețea tot înainte, făcând prin el în Blaj și la preparanzi un cor, ce trebuie băgat în samă. Și când acest tinăr, cu puțină școală, dar cu mare talent, va cuceri pe cei din calea sa, să se știe, că vrednicia recunoașterii, și a valorii ce va fi, este partea îndemnătorului Bota.

În literatură nu s'a distins, n'a scris nici cărți în volume, nici studii, prin reviste, decât câteva schițe ușoare și necunoscute prin foiața *Unirei*, și câțiva articoli de pedagogie în *Foaia școlastică*. Are însă în manuscris tradusă o mare parte din *Aforizmele* lui Kellner¹⁾. Starea sănătății, ce reclama o continuă cruțare, nu-l îngăduia să se ocupe și în direcția aceasta. Era însă un dascăl învățat, cu largi cunoștințe în ramul său de o parte, și în toate disciplinele științei de alta parte. Avea o bibliotecă bogată, care în mare parte a lăsat-o institutului, și cunoștea toți scriitorii din literatura noastră mai nouă. Ținea cu toți discuții și să vedea, că pricepe, și că a cetit multe.

În afară de cunoștințele adânci în specialitatea sa și în literatura națională, el mai dispunea de un quant frumos de cunoștințe în arta muzicii. Vioara sa de multe ori îmi tulbura sentimentele tinereții și îmi storcea lacrimi dintr'o vagă părere de rău.

¹⁾ Dr. Kellner, *Aphorismen*. Essen 1899.

Dar și decât dascăl, și de cât om de slujbă și membru al societății, Bota era mai mult stâlp al familiei și un frate bun.

În cât pentru gingășia sentimentelor, ce să păstrau între el și familia dela Șard, ajunge să spunem, că nu trecea o singură săptămână, ca Moții dela Câmpeni și Vidra să nu aducă ceva dar dela sora Cornelia (astăzi Doamna Herbay), ori să nu ducă posta scrisoare dela fratele Aurel.

Și în raport cu desimea scrisorilor să urmau și semnele de atențiune din partea sa cătră întreaga familie.

Așa era Aurel P. Bota, în mare: un profesor de model, pe care multora îl putem recomânda, un om de inimă, ce să mulțumea când făcea bine în lume, un sprijinitor al familiei, un membru cu minte al societății, cu bune idei și drepte aprețieri; și ca atare el a lăsat după sine reputația unui om onest, drept și iubitor de jertfă, și cinstit de toți cei, cari l'au cunoscut.

Deie bunul Dumnezeu, ca nobleța, modestia și cumițenia lui superioară să rămână vecinic neștearsă din inima și mintea tinerilor dascăli, cari să vor crește între zidurile unde și el a dăscălit.

În veci amintirea lui!

Blaj, 12 Decemvrie 1905.

Prof. Dr. Ioan Rațiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cuvânt

rostit de I. F. Negruțiu, la înmormântarea
profesorului **A. P. Bota** în ziua de
7 Decembrie 1905.

„Fericiți sunt cei adormiți, cari adorm în Domnul; fiindcă se vor odihni după osteneala vieții, și faptele lor cele bune îi vor însoți înaintea eternului judecător.“

Cuvintele s Scripturi.

Triști ascultători!

Viața pământească pentru noi oamenii e un tezaur de mare preț. Durere numai, că în acelaș timp e și averea noastră cea mai nesigură. „Numai moartea e sigură,“ — zice s Augustin.

Iar la eclesiastul (VIII. 8) cetim: „Nimeni nu-i stăpân pe ziua morții sale.“ Dovadă acest sicriu mut și înfiorător, care închide în sânul său rece trupul fără de viață a cole-

gului și pretinului nostru Aurel P. Bota, mutat dela noi în cea mai frumoasă vârstă a bărbăției, în anul al 45-lea al vieții sale.

Și acest sicriu ne dovedește, că viața noastră pământească este numai umbră și vis; — trece ca o naie pe luciul mării, ca vulturul în zbor.

Pe scena vieții noastre pământești să perândă generațiuni după generațiuni, și apoi repede dispar, ca și când n'ar avea altă destinațiune, decât să se împingă mai curând una pe alta în negrul abiz al perității.

Repede trecătoare sunt lucrurile din lume. Sboară zilele și anii nostri. Pentrucă precum cetim în s. Scriptură: „*Omul născut din muieră are puține zile și multe năcazuri.*“

O durere sfâșietoare cuprinde inima noastră, când vedem, că moartea nu ia nimic în socotință, ci fără milă stânge lumina unei familii și lasă în întunec o casă nemângaiată. Moartea neindurată nu ia în considerare, că puterea, ce o răpește, e fundamentul, e speranța, e viitorul, — e stâlpul unei familii, pe care dacă îl răstoarnă, poate să ruineze o casă întreagă.

Atât de neîndurătoare e moartea, încât nici inima omenească cea mai împetrită nu-i în stare să suporte toate loviturile sorții, impuse nouă oamenilor prin răpirea din mij-ocul nostru a iubiților nostri.

Pentru aceea zilnic ar trebui să vedem jertfele desperării, dacă bunul Dumnezeu, Domnul ceriului și al pământului, nu ne-ar mângăia cu speranța dulce în o altă viață mai bună, mai fericită, eternă.

Dacă nu ne-am mângăia cu aceasta speranță, atunci viața noastră pământească n'ar fi altceva decât adevărata vale a plângerii, pe care urmând înainte am ajunge în urmă la peire.

Dumnezeu e însă prea bun, prea înțelept Pentru aceea nici când nu ne părăsește. În tot locul și totdeauna e cu noi.

Când ceriul vieții noastre se întunecă, în apusul ei viforos se înalță, în strălucirea speranței vieții noastre viitoare, — steaua conducătoare — *credința*, care ne mângăie, ne întărește și ne prezintă pe marele Dumnezeu, ca pe părintele nostru plin de iubire și înțelepțiune.

Numai această credință e în stare să ne înfățișeze mormântul înfiorător ca o ușă, prin care intrăm în o altă viață mai bună, mai fericită, în locașul păcii eterne.

Numai aceasta credință poate să ne prezinte și moartea cea nemiloasă, ca și pe eliberatoarea noastră din sclăvia lumii acesteia.

Credința, aceasta unica noastră consolare și întărire, ca și un inger păzitor șede pe marginea patului durerilor noastre în oara

cea înfiorătoare a morții, într'una șoptindu-ne cuvintele mângâitoare:

1) „*Fericiți sunt cei adurmiți, cari adorm în Domnul.*“

2) „*Fiindcă se vor odihni după ostențele vieții.*“

3) „*Și faptele lor cele bune îi vor însoți înaintea eternului judecător.*“

Aceste cuvinte ale s. Scripturi formează subiectul cuvântării mele de azi. Aceste cuvinte să verse în inimile noastre sdrobite de durere balzamal mângâierii în aceste momente de înduioșare. când ne-am întrunit lângă sicriul iubitului nostru Aurel, ca să-i dăm ultima onoare, tributul stimei și dragostei, ce-i păstrăm

I.

Triști ascultători!

În mijlocul multelor suferințe și neajunsuri, cari ne însoțesc dela leagăn și pâună la mormânt, numim adeseori viața pământescă valea plângerii.

Cu toate acestea ne este plăcută viața, ne legăm de ea așa de mult, fie cât de amară. Avutul și săracul, domnul și servul, bătrânul gârbovit și copilul sburdalnic, toți iubesc viața, toți doresc deopotrivă să trăiască, toți exclamă: „*O! numai moartea de n'ar fi!*“

Da t. a. pentru că toți socotim viața aceasta de un tezaur prețios. Ne leagă de

această viață: iubirea părinților și a fiilor nostri, dragostea fraților, surorilor, consăngenilor și pretinilor nostri. Ne leagă poziția noastră socială, stima cunoscuților nostri.

Afară de acestea, dacă stăm și examinăm puțin mersul lucrurilor diu lume, starea și poziția socială a omenilor, ne convingem: deoparte, că nu există om muritor așa de lipsit, așa de sărac, încât cerul vieții lui înourat nici când să nu se fi însăninat, pentru el nici o floare se nu fi înflorit, și în toată viața lui să nu fi avut și el câteva momente, ceasuri sau zile de bucurie; — iar de altă parte ne convingem și despre contrarul.

Pe întreg rotogolul pământului nu vom afla un singur om, poarte pe capul lui coroana cea mai strălucitoare de pietrii scumpe; fie toți pașii lui însoțiți de mărire și fericire pământească, să aibă averea lui Crez sau înțelepțiunea lui Solomon ș. a. — nu vom afla zic, un singur muritor, care să se poată mângăia sau mândri cu acea constatare măgulitoare, că cerul vieții lui pământeste a fost pururea sânin și nici când înourat, sau că în paharul fericirii și bucuriilor lui lumeste, soarta vitregă nu i-a turnat cel puțin câțiva picuri amari, care fi tulburară liniștea și pacea.

Comune sunt pentru noi toți și bucuriile și năcazurile și greutățile vieții pământeste; comună e moartea și învierea și judecata.

Viața noastră pământească e o școală, unde avem să trecem prin cele mai grele probe, avem să ne luptăm cu cele mai amare suferințe, cu cele mai grele năcazuri, până când moartea, trimisul înfiorător al Domnului, vine și pune capet tuturor.

„Moartea“ — zice un scriitor clasic — „nu este altceva decât punctul, deunde să începe cercul vecinicii.“

Dacă am trecut odată la vecinicie, nu vom mai suferi, nici nu vom mai flămânzii, nici nu vom mai însătă; deoarece Mielul cel nevinovat, Domnul nostru Isus Christos, care s'a jertfit pentru noi, ne va conduce la pasiune bună și la izvorul apei celei vii. „Celce vine la mine nu va flămânzi, și celce crede întru mine, nu va însătă niciodată.“ (S. Ev. Ioan).

Viața pământească, lumea aceasta trecătoare e casa, unde locuitorii ei nu se pot înțelege, nu pot trăi împreună, nu se pot iubi, deși sunt frați, deși au o soartă comună.

S'au unde e pământeantul, care să ne mărturisească, cumcă viața întregă a petrecut-o în societatea preținilor și a binevoitorilor săi? Deși precum cetim în Epistola către Evrei (XIII. 14): „N'avem aci cetate statornică, ci căutăm pe ceeace va să vie“, — deși cu toți, suntem numai călători în această lume; — cu toate acestea, cu durere trebuie să expe-

riăm zilnic, că nu încăpem unii de alții. În loc să ne iubim ca nește frați; ne urim unii pe alții, ne perzecutăm în infinit, din neam în neam.

Mulți dintre locuitorii și călătorii acestui pământ, fie pentru comoditatea lor, fie pentru bunăstarea lor materială, desconsideră pe ceialalți soți ai lor de călătorie. Unul râvnește după poziția sau averea celui alt. Al doilea smulge de sub capul deaproapelui său perina odihnei. Al treilea rumpe fără de nici o milă și fragedele mlădițe ale speranței noastre. Și în urmă altul își ascunde :ăutata inimei sale, calumniind în ascuns pe deaproapele său ș. a.

Pe scurt — dupăcum zice și Ps. David — „*Viața aceastu e un șir de amărăciuni.*“ Izvorul lacrărilor noastre e nesăcat. Plângând am intrat în lume, plângând percurgem calea vieții noastre pământesti, și tot plângând ne vom despărți de ea și noi.

Pentru aceea: „*Fericit pe care l'ai ales și l'ai luat Doamne! Sufletul lui întru bunătați să va așeză.*“ = „*Fericiți sunt cei adurmiți, cari adorm în Domnul, deoarece aceștia pururea cu Domnul vor fi.*“

„*Amin, Amin, zic ție: Astăzi vei fi cu mine în raiu*“ — zise Mântuitorul nostru Isus Christos făcătorului de rele de pe cruce, care zisese lui Isus: „*Amintește-mă, Doamne, când*

vei veni întru împărăția ta.“ (S. Ev. Luca XXIII. 32)

„*Amin, Amin, zic vouă, celce ascultă cuvântul meu, și crede întru celce m'a trimis, are viața vecilor, și la judecată nu va veni, ci au trecut din moarte în viață.*“ (S. Ev Ioan V. 24).

II.

Dreptul Iob, eroul suferințelor pământești constată că „*Viața omului e o luptă și osteneală.*“ (VII. 1).

Indată la primul pas în viață dăm de pedeci și greutate. Ne supără și lumina cea binefăcătoare a soarelui. Și această împrejurare e o dispoziție a preafântăleptiunii. Părintelui nostru ceresc. Un „memento“, ca noi oamenii să nu ne închipuim, că suntem la casa noastră; să nu credem, că suntem locuitorii stabili ai acestui pământ, ci să ne grăbim a ne căuta și a ne câștiga locuința noastră cea adevărată — eternă, unde vom afla scut și odihnă la Dumnezeu, a cărui bunătate și înțelepție e nemărginită. Să ne convingem odată, că la bine și la adevăr numai prin păzirea poruncilor lui Dumnezeu putem să ajungem: „*Iar de vrei să întri în viață, păzește poruncile.*“ (S. Ev. Mateiu XIX, 16).

Dacă și azi ar fi pământul acesta un paradiz. oare nu ne-am grăbi cu toții să ne facem aci o locuință statornică?

Dar viața liniștită și fericită din paradiz a protopărinților noștri, s'a nimicit prin păcat. Azi în sudoarea feței noastre trebuie să ne câștigăm pâinea cea de toate zilele. Întru sudoarea feței noastre, muncind în viea Dlui, trebuie să ne asigurăm, prin fapte bune, și fericirea cea eternă.

Mulți dintre locuitorii acestui pământ dela naștere și până în oara morții lor au ca soț de călătorie năcăzul și amărăciunea. Unii dintre soții noștri de călătorie, au toate cele trebuincioase pentru traiu, le lipsește însă sănătatea. Alții au sănătate, dar greul vieții, lipsa, le apasă umerii lor. Iar alții au de toate: și avere și sănătate, n'au însă pacea, liniștea internă.

„Sau care desfătare lumească rămâne fără griji? Care mărire stă pe pământ neșchimbată?“ — „Mărirea lumească este ca iarba, împreună au înflorit și îndată s'au uscat“. — (Cântarea de la morți).

Cu alte cuvinte, toți locuitorii acestui pământ își au năcăzurile și grijile lor. Strălucitoarea coroană de pe capul regilor și a împăraților adeseori este mai grea, decât grijile celei mai mari mizerii. Mătasa, porfira și visonul ascuude adeseori mai multe griji și năcăzuri, decât sdrențele celui din urmă cerșitor.

Pentru aceea zicem de nou: *„Fericii sunt cei adurmiți, cari adorm în Domnul,*

fiindcă să odihnesc în locașul păcii eterne.“

Dar fericiți sunt în urmă și pentru aceea, fiindcă faptele lor cele bune îi însoțesc și mărturisesc pentru ei înaintea eternului judecător, dela care își vor primi plata meritată: „*Cununa cea nevestezită în ceriuri.*“

III.

Triști ascuțători!

Știm cu toții, că în lumea aceasta, — unde avem ca judecători oameni păcătoși și pătimiși întocmai ca și noi, — nu putem să primim resplata meritată după munca și faptele noastre.

Viața aceasfa pământească e numai timpul, în care avem să muncim. Plata meritată ni-o va împărți stăpânul viei, Domnul ceriului și al pământului, numai de seară, la apusul soarelui vieții noastre pământești.

Tot din experiența zilnică ne putem convinge cât de grea, cât de spinoasă e calea vârtuții. Vedem cum adeseori suferă cel nevinovat, cum să încununează cu spini dreptatea și bunătatea, iar răutății i-se dă cale liberă, să se lătasă ca sălcile pe malul apelor.

Țara răsplătirii adevărate e dincolo de mormântul întunecos, e împărăția lui Dumnezeu. — „*Dreptate și judecată face Dumnezeu tuturor celor apăsăți*“ (Ps. David). Iar

la profetul Isaia cetim aceste cuvinte: „*Spu-neți celor drepti, că bine va fi, că vor mânca fructele faptelor lor.*“

Pentru aceea „*Fericiți sunt cei adur-miți, cari dorm în Domnul*“ fiindcă răsplata faptelor bune o primesc dela judecătorul cel drept, dela Tatăl nostru cel ceresc, care nu lasă nerăsplătit nici cel mai mic pâhar de apă, ce-l dăm în numele lui celui însătat. Ba nu lasă fără răsplată nici chiar o privire blândă și pretinoasă, de care împărtășim pe cel lipsit.

Demostene, cel mai mare orator al Gre-ciei, întrebat fiind, că prin ce să poate omul apropiă de Dumnezeu? — răspunde: „*Prin faptele îndurării și ale iubirii.*“

Așadar ț. a să facem fapte bune și apoi să nu ne temem de noaptea cea înfiorătoare și rece a mormântului, nici de somnul morții să nu ne înfricăm.

Dumnezeu părintele nostru cel ceresc așteaptă la ușa mormântului, pe fiii săi cei buni, pe ceice cu credință s’au mutat dela noi, pe cei ce să reîntorc la locuința lor cea adevătată, însoțiți de faptele lor cele bune.

Dumnezeu, primește pe cei buni cu bra-țele deschise și le zice: „*Veniți binecuvântații Părintelui, de moșteniți împărăția, ce vi s’a gătit vouă dela începutul lumii.*“ —

Triști ascultători;

In acestea momente triste ale despărțirii noastre de scumpul nostru Aurel Pop Bota.

și noi numai în învățăturile M. n. Isus Christos putem afla adevărata mângâiere și alinarea durerilor noastre.

Pentru că precum ne spune un s. Părinte; „*Moartea numai pentru aceia e înfricoșată, cari deodată cu viața pierd tot ce au avut; nu însă și pentru cei dreapți, acărora fapte și vârtuți nu apun niciodată.*“

Iubitul nostru Aurel P. Bota în toată viața lui a păzit poruncile Domnului. Credința i-a fost steaua conducătoare în viața lui pământească. Învățăturile s. Evanghelii i-au fost speranța și mângâierea.

Pentru aceea la apusul soarelui vieții sale poate zice cu Apostolul gintilor: „*Luptă bună m'am luptat, cursul mi-am împlinit, credința o am păzit, ce-i înapoi pusă-mi este cununa dreptății, care îmi va da mie Domnul, întru aceea zi a judecătorului celui drept.*“ (II. Tim. IV. 7. 8).

Da, t. a. bărbatul închis în acest sicriu cu drept cuvânt se poate număra între acei puțini muritori, cari își împlinesc totdeauna bine și conștiencios datorințele lor de oameni și creștini.

Ca elev al școalelor din Năsăud, Bistrița și Blaj; ca teolog în seminarul central din Budapesta; apoi ca practicant în cancelaria Metropolitană; ca revizor archidiecezan, ca profesor la institutul pedagogic timp de

15 ani; în calitate de secretar al Reuniunii femeilor române din loc; în calitate de cassar general al Reuniunii învățătorilor din Archidieceză; ca prefectul și organizatorul internatului elevilor pedagogici ș. a.: cu un cuvânt în toate fazele și ocupațiunile sale private și publice a fost totdeauna la culmea misiunii sale. Și-a împlinit cu dragoste și cinste, cu zel și abnegațiune oficiul lui încredințat.

Încă din frageda-i copilărie, din casa părințească avea sădită în inima lui credința neștrămutată, că: dela viața pământească atârnă fericirea cerească, starea noastră cea dincolo de mormânt.

Pentru aceea golul cel lasă în urma lui îl simțim cu toții. Nu numai tu tată încărunțit; nu numai voi frații lui nemângăiați; nu numai voi cumnați, cumnate și număroși consângeni — nu numai voi deplângeți pierderea prea de timpurie a iubitului vostru Aurel!

Împreună cu voi regretă pierderea lui toți superiorii lui; îl deplângem noi colegii și pretinii lui; îl deplâng toți cunoscuții și elevii lui. Îl deplângem cu toții, deoarece toți l'am stimat, toți l'am iubit pentru frumosele și nobilele lui însușiri, pentru bună-tatea și blândeța lui înăscută, pentru dragostea și prevenirea lui față de toți.

Dar „*Legea firei omenești este moartea și fericiți sunt aceia, cari, trăind, au știut*

să se pregătească pentru aceea oară tainic ascunsă a sfârșitului pământesc, în care sufletul se înalță spre sferile vecinicii, lăsând celorce rămân amintirea faptelor lor desăvârșite“.

Pentru aceea ne zice: „Nu mă plângeți pe mine fraților, că eu merg dela moarte la viață. Acum m'am odihnit, și am aflat ușurare multă, că m'am mutat din stricăciune și m'am dus la viață.“ (Cânt. la morți).

T. a. Preabunul Dumnezeu a pus hotar la toate.

Iubitul nostru Aurel P. Bota: „Din calea cea strimță a vieții pământești“ a trecut acolo, unde este locașul celor aleși, acolo, unde nu este nici înstristare, nici suspin, ci viață. vecinică.

Călătoria lui pământească a fost grea. Partea cea mai feumoasă a vieții sale a petrecut-o în suferințe, pe cari însă le-a purtat ca un adevărat creștin, cu multă răbdare până la capetul vieții sale.

Pentru aceea T. a. să-l avem ca exemplu, ca model întru toate. Pildă să luați dela dânsul cu deosebire voi elevii lui de odinioară. Precum el va crescut și instruat pe voi, așa să faceți și voi în viața voastră publică. Să munciți cu zel și abnegațiune, să vă împliniți cu dragoste curată datorințele voastre de creștini și învățători ai poporului nostru.

Părintele îndurărilor, prin chemarea iubitului nostru Aurel din mijlocul nostru în cea mai frumoasă vârstă a bărbăției, să ne învețe, ca să folosim și noi bine zilele vieții noastre. Să ne lumineze mintea și întărească voia, ca să umblăm pe calea, ce duce la adevăr. Și așa liniștiți să putem și noi pași preste pragul, ce ne conduce la adevărata viață, la ferieire eternă.

Și acum veniți T. a. să-i împlinim ultima lui cerere: „*Frații mei cei iubiți nu mă uitați pe mine în rugăciunile voastre*“, — și așa să zicem:

„Doamne al puterilor, cela ce ești întristaților bucurie, și mângăiere celor ce plâng, și tuturor celor slabi de inimă sprijinitor, — mângăind cu îndurarea ta pe cei cuprinși cu plângere pentru repausatul, vindecă toată durerea, ce acum e pusă în inimile lor.“

„Și fă repaus, repausat șerbului tău Aurel, întrn sperarea învierii vieții celei vecinice, în sinurile lui Avram. în ceata aleșilor, întru desfătarea raiului așază pe acesta, care întru credință l'ai mutat dela noi.“

Că tu ești învierea, viața și repausul șerbului tău Aurel, — Christoase Dumnezeuul nostru și ție mărire înălțăm, împreună cu Părintele tău cel fără de început, și cu prea sântul, bunul și de viață făcătorul Spiritul tău, acum și pururea, și în vecii vecilor. *Amin*

Cuvânt

rostit de *Toma Cociș*, elev în c. III, în 7 Dec. 1905,
la mormântul profesorului A. P. Bota.

Triști ascultători!

Stați, stați încă un moment, nu vă grăbiți, nu astupați în acest mormânt întunecos pe iubitul nostru profesor și părinte.

Lăsați, ca în numele elevilor dela institutul pedagogic din loc, cari au primit știință de pe buzele lui răcite acum, timp de 15 ani;

Lăsați, ca în numele tinărului nostru internat, al cărui prefect și organizator a fost acest bărbat atât de stimat și iubit de toți;

Lăsați, vă rog, ca în numele acestei tinerimi, care prin moartea lui A. P. Bota a pierdut pe unul dintre cei mai buni și mai iubiți profesori ai săi;

Lăsați-mă să rostesc și eu, dela acest punct al despărțirii noastre, un cuvânt de adio: tributul recunoștinții și al iubirei noastre.

O moarte! moarte! Cât de nemiloasă, cât de crudă ești! Cum răpește mâna-ți ne

Indurătoare victime, cari lasă în urma lor o durere, ce nu se poate spune, un gol în inima noastră, ce numai cu greu se va putea umplea!

Pentruce o, Doamne! l-ai chemat întru împărăția ta așa de timpuriu? Pentruce tu moarte iai din mijlocul nostru pe acela, pe care-l aveam atât de drag, pe acela, la care țineam noi atât de mult? N'ai avut tu moșnegi gârboviți sub sarcina vieții, prin moartea cărora să-ți stâmperi nesățul tău?

Viața fericitului A. P. Bota ne eră încă scumpă, ne eră încă de mare folos! El eră abia ajuns în vrâsta bărbăției, abia 15 ani a curs de pe buzele lui, ca dintr'un izvor binefăcător, știință. Fiecare prelegere eră o învățătură pentru viață. Iubirea, blândeța și energia lui ne atrăgea, ne făcea să-l iubim, să-l ascultăm cu toată dragostea inimii noastre tinere.

Sunt încă prea tiner, puterile îmi sunt prea debile, ca să pot eu face icoana vieții acestui bărbat de bine.

Nu mă simt în stare a vă descrie după vrednicie meritele, ce și le-a câștigat ca educator al tinerimei dela Institutul nostru pedagogic și ca organizator al tinerului nostru internat. Pentru aceea las această aprețiere bărbaților competenți.

Eră în prima zi de școală din anul acesta, când iubitul nostru profesor Bota, cu

mâna stângă legată în o cârpă neagră întră în clasă și ne vestește, că dânsul se duce la operație spre a și afla alinarea chinurilor sale. Noi cu lacrămile în ochi, cu răsuflarea oprită ascultam cuvintele lui de pe urmă, rostite de pe catedră: „*Eu mă duc unde poate, că viața mi se va stânge. Voi însă vă rugați pentru mine!*“ . . .

Provedința divină ni l'a adus iarăș între noi, dar fără mâna stângă, . . . și după câteva săptămâni, când speram să reînceapă prelegerile, morbul i se agravează, îl doboară, — spre cea mai mare durere a noastră, — la pat, de unde precum zisese prietinelor săi „*Nu mă voi mai scula.*“

Durere, presimțirea lui s'a împlinit și azi îl vedem aici pe marginea mormântului său.

Flamura neagră arborată pe edificiul institutului și al internatului nostru, sunetul jalnic și lugubru al clopotelor, fețele triste ale colegilor, preșinilor și elevilor constată trista știre: Profesorul Aurel Pop Bota a repauzat în Domnul.

S'a sfârșit viața și activitatea pământească a acestui profesor de model și bărbat de bine, care își încheie călătoria vieții cu vorbele poetului Bolintinean:

*Nu-ți cer cu fericire, nici zile dulci și line
Nimic din câte 'n viață eu încă n'am gustat.
Nu voi, nu pot a-ți cere nimic pentru mine:
Îți las cu trista-mi viață tot ce tu nu mi-ai dat.*

Și acum iubitul nostru profesor și părinte ne despărțim de trupul tău fără viață pe care-l așezăm în acest loc *ales de tine*. Te rugăm însă, ca în semn de iubire și recunoștință, ce-ți datorim, să primești aceasta cunună compusă din flori veștezițoare, ca și viața noastră pământească.

De pe marginea mormântului tău îți promitem însă, că amintirea ta va trăi în veci în inimile noastre! Ne vom dovedi dragostea și recunoștința noastră față de tine și prin aceea, că în rugăciunile noastre către Părintele nostru ceresc, ne vom aduce aminte de tine, ne vom ruga, să-ți dea ție: „*Cununa cea neveștezită în ceruri.*“

Te asigurăm, că învățăturile tale, sămănate timp de 15 ani în mintea și inima noastră, au picat în pământ bun și vor aduce fructe bune, folositoare învățământului și școlii noastre naționale.

Pentru aceea îți zicem cu poetul nostru Bolintinean:

„*Ferice cel ce spune, când caută să coboare
În negrele morminte, la ai săi buni cunoscuți.
Aceste vorbe sfinte: Ferice cel ce moare
Cu fruntea încununată de stimă și
vârtuți.*“

Adio! adio!

Înmormântarea lui Aurel Pop Bota.

La plânsul duios al clopotelor ne-am adunat să dăm cea din urmă cinste colegului nostru iubit. Elevii lui, ascultătorii de pedagogie cu flamura neagră se înșiruiau în preajma institutului și a internatului lor, urmărind clericii, apoi gimnaziștii cu flamura cernită.

Ne înșurim în fața mănăstirii, când convoiul, compus din canonicii Dr. Smigelschi și Dr. Isidor Marcu, directorul George Muntean, protopopul George Bărbat, capelanul Nistor și profesorii N. Pop și Dr. Nicolescu, în cantecele duioase ale corului elevilor pre-darandiali, pășește domol prin poarta internatului; sicriul acoprit de număroase cununi iese la iveală.

Publicul, neobicinuit de număr, în frunte cu Escelența Sa Metropolitul, membrii capitulari, corpul profesoral dela toate institutele, inteligența din loc, precum și oaspeți străini, între cari afară de rudeniile decedatului, se remarcă un fost coleg de al lui și

număroși elevi de odinioară, astăzi învățători de ai noștri — umplu în curând catedrala. Prohodul își ia decursul lui măiestros și solemn, acompaniat de responsoriile corului prepăranzilor. La sfârșitul acestuia profesorul *I. F. Negruțiu* urcă amvonul, parentând pe decedatul într'o lungă și frumoasă vorbire, care a stors multe lacrimi din ochii celor prezenți. Plecând din punctul, că moartea celor drepti e fericită, vorbitorul trece în revistă viața iubitului nostru coleg, încheiând cu o rugăciune de toată frumseța.

Sicriul se ridică, elevii ridică pe brațele lor osemintele neînsuflețite ale dascălului lor adurmit de veci.

Convoiul pleacă.

Abia începuserăm să ne mișcăm de la ușa catedralei și începutul convoiului ajunsese deja pe ulița cea mare. Toți elevii și elevele institutelor noastre și tot ce Blajul are mai distins eră înșiruit în acest convoiu. Comitetul reuniunii femeilor se prezentase, de asemenea în corpore, spre a-și arăta astfel recunoștința față de acela, care ani îndelungați a îndeplinit cu atâta abnegațiune sarcina de secretar al Reuniunii.

Pășiau încet, cu capetele descoperite, cu fruntea copleșită de durere.

Accentele puternice ale minunatei compoziții „Plâng și mă tânguiesc“ dela sfârșitul prohodului, ne sunau în auz ca un memento

mori. Dacă tenorul corului clericilor noștri, cari au executat compoziția aceasta sub conducerea măiestrului Mureșianu, nu a fost destul de puternic, cu atât mai perfect a fost în vocile de bas, cari prin profunditatea lor constituie, parcă partea de forță a acestei compoziții de adâncă resignare și melancolie.

Și carul mortuar vinea încet în urma noastră, împodobit de multe cununi, între cari una, cu frunză tricoloră, strălucea — ca și sentimentele naționale curate ale celui adurmit — deasupra carului.

Mă gândiam atunci. Dacă mortul, care era un suflet atât de iubitor de artă, ar vedea această minunată manifestare de dragoste, ce i-s-a rezervat cu aceasta ultimă ocazie, nu iar rămânea oare emoționat, și nu s'ar simți induișat de atâta căldură, ce se îngrămădește înzădar să încălzească recile lui osăminte?

Și poate în această frumoasă după amiază de Decembrie, gândul lui pierdut în alte lumi, s'ar întoarce, în forma unei calde raze de soare, să lumineze încă odată această manifestare a vieții, care îi era atât de dragă, pe vremuri!

Cu ochiul lui ager de pricepător, ar lua în revistă, într'o ochire mulțimea, și încet, încet de tot ar da tactul cu mâna, acompaniând ritmul cântării „Plâng și mă tânguesc.“

Imi pare așa de rău acum, că inteligența lui așa de înaltă nu ne-a lăsat, într'o

formă mai concretă gândurile, de care eră stăpănită. Nu puteai să amintești de un scriitor cât de nou și cât de neînsemnat. fără ca el să nu-ți fi știut spune lucrări de ale lui, și nu mi-s'a dat niciodată să-i pomenesc de vre-un scriitor străin, fără ca el, cu obicinuitul lui gest de pricepător, să nu mi-l fi scos din bogata lui bibliotecă, în traducere nemțească. În două-trei vorbe știă să-ți caracterizeze orice autor atât de potrivit, încât rămâneai uimit, când reflectai pe urmă, câtă putere de observație e condensată în două-trei cuvinte ale lui.

Și omul acesta și-a concentrat toată agerimea lui intelectuală și toată energia caracterului lui de fer asupra elevilor lui, viitoarea și actuala generație tinăra ai dascălimii noastre dela sate.

De scris a scris puțin — și din puținul acesta a rămas numai chiar preținilor mai de aproape cunoscut. Multe foiletoane de spirit — traduceri și originale — au apărut în foiletonul „Unirei“ sub semnatura „a“. Cine știeă însă, din publicul mare, că sub acest „a“ cine e ascuns.

Imi aduc aminte de admirabila bucată tradusă de el, dacă nu mă înșel, din Anatole France. E vorbă de Pilat, cum la mulți ani după restignirea Mântuitorului, își petrece cu un prețin al său în Italia, retras fiind acum

în viața privată. Cunoșteau amândoi orientul și fiecare înșiruiă la amintiri, de pe vremea pribegirii lor pe acolo. Prietinelui lui Pilat își amintește de o femeie minunat de frumoasă, cu părul roșu, care era sufletul vieții animate din Orient. — Îți aduci aminte, Pilat de ea? Pilat se gândește, prin gând îi lunecă icoana unui chip frumos și senzual, fără a i-se lămurii pe deplin. — „Știi, urmează pretinul lui, ea s'a lăsat pe urmă de viața destrăbălată și s'a făcut femeie sfântă ... ascultă de un proroc din Galilea, un om blând și dulce la graiu, pe care tu l-ai judecat la moarte.“

Pilat stă îngândurat: nu-i vine în minte profetul acela blând din Galilea.

„Nu știu, urmează pretinul lui, ce a făcut prorocul acela, de l-ai restignit. Nu-ți aduci aminte?“

Pilat se gândește îndelung, pe urmă răspunde — Nu, nu-mi aduc aminte!

Aceasta e una din bucățile traduse de el; cetitorul va afla destule de aceste în colecțiile mai vechi ale „Unirii.“ —

Am ajuns la cimitir.

Elevul Cociș, cu glas trămurător, în cuvinte alese și simțite își ia adio dela iubitul lor dascăl.

Corul clericilor, la dorința expresă a decedatului, întonează o strofă din „Mai am un singur dor“ . . .

Și bulgării de pământ se rostogolesc
peste sicriul așezat; aruncăm și noi o mână
de țărină, lăsând să se rostogolească în
adâncul gropii și o lacrimă:

— Dormi în pace, dragă Aurel!

Al. Ciura.